

УДК 792.82(477)19/20”

Вишотравка Людмила Іванівна
заслужена артистка України,
доцент кафедри народної та класичної
хореографії Київського національного
університету культури і мистецтв
vushotravkalludmula@gmail.com

ГЕРОІКО-РОМАНТИЧНИЙ БАЛЕТ “ЛІЛЕЯ” КОСТЯНТИНА ДАНЬКЕВИЧА У РЕДАКЦІЯХ УКРАЇНСЬКИХ БАЛЕТМЕЙСТЕРІВ: ХХ – початок ХХІ ст.

Метою публікації є аналіз редакцій героїко-романтичного балету “Лілея” (муз. К. Данькевича), створених продовж ХХ–ХХІ ст. українськими балетмейстерами. **Методологія** дослідження включає використання культурологічних методів: генетичного, компаративного, системного, структурно-функціонального. **Наукова новизна** публікації полягає у збільшенні мистецтвознавчих джерел за заявленою темою та формуванні об’єктивного погляду на роботу українських балетмейстерів радянського періоду. **Висновки.** Вперше до втілення образів шевченківської поезії на балетній сцені звернулися балетмейстер Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка Г. Березова (1940) та хореограф-експериментатор Львівського ДАТОБ Є. Вігільов (1941). Згодом балет “Лілея” можна було побачити на сценах Києва та Одеси (1945), Львова (1946) та Донецька (1947) у редакціях Г. Березової, В. Вронського та А. Гірмана. Вистави відрізнялися змістовною драматургією та наявністю елементів танцювального симфонізму. Особливості хореографічних редакцій балету, здійснених на початку 2000-х рр. В. Трощенко та В. Ковтуном, полягали у сценічній довершеності та академічності виконання.

Ключові слова: український балетний театр, балет “Лілея”, Тарас Шевченко, Костянтин Данькевич, класичний танець.

Вишотравка Людмила Іванівна, заслуженная артистка Украины, доцент кафедры народной и классической хореографии Киевского национального университета культуры и искусств

Героико-романтический балет "Лилея" Константина Данькевича в редакциях украинских балетмейстеров: ХХ – начало ХХІ вв.

Целью публикации стал анализ редакций героико-романтического балета “Лилея” (муз. К. Данькевича), созданных в ХХ–ХХІ вв. украинскими балетмейстерами. **Методология** работы включает использование культурологических методов исследования: генетического, компаративного, системного, структурно-функционального. **Научная новизна** публикации заключается в увеличении искусствоведческих источников по заявленной теме, формировании объективного мнения о работе украинских балетмейстеров советского времени. **Выводы.** Одними из первых к воплощению образов шевченковской поэзии на балетной сцене обратились балетмейстер Киевского ГАТОБ им. Т. Шевченко Г. Березова (1940) и хореограф-экспериментатор Львовского ГАТОБ Е. Вигилев (1941). Впоследствии балет “Лилея” К. Данькевича можно было увидеть на сценах Киева и Одессы (1945), Львова (1946) и Донецка (1947) в редакциях Г. Березовой, В. Вронского и А. Гирмана. Спектакли отличались продуманной драматургией и наличием элементов танцевального симфонизма. Особенности хореографических редакций балета, осуществленных в начале 2000-х гг. В. Трощенко и В. Ковтуном, заключались в сценическом совершенстве и академичности исполнения.

Ключевые слова: украинский балетный театр, балет “Лилея”, Тарас Шевченко, Константин Данькевич, классический танец.

Vyshotravka Liudmyla, Honored Artist of Ukraine Associate Professor of the Folk and Classical Choreography Department, Kyiv National University of Culture and Arts

Heroic romantic ballet "Lileya" by Kostyantyn Dankevich in the redactions of Ukrainian choreographers of XX-early XXI centuries

The purpose of the article is to thoroughly analyze the different creatures of the ballet "Lileya," Ukrainian ballet masters created during the XX – XXI century. The **methodology** of work includes the use of cultural science methods of research: genetic, comparative, systemic, structural-functional. The **scientific novelty** of the publication is to increase the art criticism sources according to the stated subject, to create an objective opinion about the work of the Ukrainian ballet masters of the Soviet era. **Conclusions.** For the first time, the choreographer of the Kyiv Theater named after him was turned to the embodiment of images of Shevchenko's poetry on the ballet scene. T. Shevchenko G. Berезov (1940) and experimental interpreter of the Lviv theater E. Vigilov (1941). Subsequently, the ballet "Lilya" could be seen on the stage of Kiev and Odessa (1945), Lviv (1946) and Donetsk (1947) in the editions of G. Berезova, V. Vronsky, and A. Herman. Performances differed in content drama and the presence of elements of the dance symphony. The features of choreographic editions of the ballet performed in the early 2000's by V. Troshchenko and V. Kovtun consisted of stage performance and academic performance.

Key words: Ukrainian ballet theater, the ballet "Lileya," Taras Shevchenko, Kostyantyn Dankevich, classical dance.

Актуальність теми дослідження. Героїко-романтичний балет “Лілея” композитора Костянтина Данькевича, створений за мотивами творів Тараса Шевченка, увійшов в історію вітчизняного театрального мистецтва як прекрасний взірець національної вистави, який гармонійно поєднує героїчну і романтичну тематику, вдало сполучає класичну і народно-сценічну “мову” танцю, симфонізує хореографічний “текст”. У різні часи до постановки “Лілеї” зверталися такі вітчизняні балетмейстери як Г. Березова (1940), Є. Вігільов (1941), В. Вронський (1945, 1946, 1956), А. Гірман (1947), А. Шекера (1976), В. Трощенко (2002), В. Ковтун (2003). Актуальність даної публікації зумовлена зростанням дослідницького інтересу до вітчизняної театральної спадщини минулого.

Мета наукової розвідки полягає у всебічному аналізі різних редакцій балету “Лілея”, створених українськими балетмейстерами продовж ХХ–ХХІ ст.

Аналіз досліджень і публікацій. Розглянуті історіографічні джерела свідчать, що балет "Лілея" неодноразово привертав до себе увагу мистецтвознавців, театрознавців, балетних критиків. Одними з перших на виставу відгукнулися радянські рецензенти 1940-х рр. Так, О. Гриновичу [4], А. Гозенпуду [2, 4; 3, 4] та В. Голубову (псевдонім В. Потапов) [8, 3] вдалося ретельно проаналізувати спектакль, висвітлити позитивні сторони його драматургійної побудови, надати слушні зауваження щодо драматургійних недоліків.

У 1970-х рр. балет "Лілея" став предметом уваги відомого мистецтвознавця М. Загайкевич [5]. Нею було висвітлено психологічність, ліричність і високий пафос вистав, створених Г. Березовою та В. Вронським. З початку 2000-х рр. окремі етапи створення балету "Лілея" розглянув театрознавець Ю. Станішевський [9]. Він окреслив балетмейстерський стиль Г. Березової, В. Вронського, Є. Вігілева, А. Гірмана, відзначив оригінальність їх художнього трактування та виразність хореографії, але й водночас зацентрував на певних проявах формалізму, що порушували цілісне сприйняття спектаклів.

Серед сучасних авторів, які проаналізували окремі аспекти заявленої проблематики, варто назвати науковців П. Білаша [1, 4–5], Є. Коваленко [6, 104–110], О. Щербакову [10, 89–92]. В їхніх публікаціях розглянуто інтерпретації хореографічних образів спектаклю, втілених провідними українськими майстрами балету різних поколінь.

Отже, редакції балету "Лілея", створені продовж ХХ–ХХІ ст., неодноразово обговорювалися у науковому колі вітчизняними мистецтвознавцями. Водночас, пошук і віднайдення нових дослідницьких джерел, дозволили нам розширити як історіографічну, так і фактажну базу проблеми.

Виклад основного матеріалу. Першу постановку "Лілеї" було здійснено 1940 р. на сцені Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка (нині – Національна опера України) балетмейстером Г. Березовою. Укладена за традиціями хореодрами, вистава містила елементи танцювального симфонізму, втілені у масових сценах і сольних варіаціях, мала ретельно продуману драматургію. Хореографічний текст був спрямований до поетичного узагальнення. Відомо, що для опанування лексики українського народного танцю балетмейстер звернулася до досвідченого хореографа М. Соболя, а також ознайомила з творчою спадщиною В. Верховинця. За вимогами Березової, виконавці мали не лише виразно і технічно танцювати, а й наповнювати хореографічну партитуру акторською грою і психологічною достовірністю [9, 174–175]. Сама Березова у розмові з мистецтвознавцем П. Білашом в 1994 р. згадувала, що "постановочна група працювала дуже злагоджено. Часто засиджувалися за роботою до пізньої ночі, не помічаючи плину часу. Тому балет було поставлено за досить короткий строк – чотири місяці" [1, 4].

Відомий радянський мистецтвознавець, літературний і театральний критик А. Гозенпуд писав про прем'єру балету "Лілея" 1940 р.: "Музика балету танцювальна, ритмічно різноманітна і яскрава [...]. Насамперед варто відзначити полум'яний "танець парубків", кмітливий "танок шевчика" (артист Пржейко), циганський танець. Г. Березова не лише вивчила українські народні танці, а й багато втрачених хореографічних елементів створювала заново. Менш виразно поставлені сцени русалок [...]. Не вдався постановниці й фінал вистави – повстання народу..." [3, 4]. Серед інших недоліків "Лілеї" Гозенпуд виділяв невдале, на його думку, оформлення вистави (сценографи М. Уманський і О. Бобровніков), яке "не передає хвилюючої чарівності української природи, натхненно описаної Т. Шевченком" [3, 4]. Також рецензент загострював увагу на недостатній технічній свободі окремих солісток театру.

Найсуровішу критику щодо вистави "Лілея" 1940 р. можна зустріти в публікації авторитетного театрознавця В. Голубова (Потапова). Зокрема, він гостро диспутував з постановниками щодо трактування образів головних героїв. "Навіщо Степана робити сліпим? – пише В. Голубов. – Це породжує у публіки почуття жалості, і воно заважає Степану, коли він кличе до повстання. Співчуття до сліпого випереджає силу заклику, співчуття до жертви переважає над вірою у месника..." [8, 3]. Слабкого образного забарвлення набули, на думку рецензента і дівчата-русалки. "В русалках немає нічого загадкового. Олюднені і земні, вони з'являються Лілеї уві сні. Але чому їх спотворили? Заліпили брови, немов наділи наочники або окуляри? Вони, як в масці, насуплено і мертво дивляться на світ..." [8, 3]. Гострої критики театрознавця зазнала також драматургія певних сценічних картин спектаклю. Зокрема, фрагмент прощання Степана і Лілеї.

Відомо, що влітку 1941 р. балет "Лілея" планувалося поставити на сцені Львівського ДАТОБ хореографом Є. Вігільовим. Але через те, що на початку липня того ж року розпочалася німецька окупація Галичини, роботу над виставою було відкладено.

Після Другої світової війни, коли в Україні було відновлено роботу вітчизняних театрів, Г. Березова з певним драматургійним корегуванням знов представила постановку "Лілеї" на балетних сценах Києва (1945) та Харкова (1946). Відомо, що роботу над виставою було розпочато ще в Іркутську, де трупа Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка знаходилася в евакуації. Там само 1944 р. відбувся й показ першої дії балету [16, 374–375].

До прем'єри "Лілеї" на київській сцені було залучено таких відомих українських артистів як З. Лур'є, М. Іващенко, Н. Кемінська, М. Житліс, Л. Герасимчук, А. Мінчин тощо. Оформлення вистави було розроблено народним художником СРСР А. Петрицьким. Рецензенти, зокрема, так характеризували створені ним декорації: "Світла радість природи першої дії змінюється тривожним колоритом неба (циганський табір) і зловісними обрисами лісу, де шукає порятунку Лілея. Незрівняний майстер театального костюму А.Г. Петрицький створив незвичайну барвисту сюїту..." [2, 4].

Театрознавці відзначали, що Березова, спираючись на досягнення класичного балету і національного українського танцю, насамперед, намагалася створити закінчений хореографічний спектакль, в якому було б яскраво і різноманітно відображено тему Шевченка. Вона відмовилась від пантоміми, як основного засобу виразності і зуміла передати весь драматургійний розвиток вистави через танець. "Постановник знайшов чіткі і визначені форми, в яких живе спектакль, і головне, балет проїнятий українською танцювальною стихією", – писав про виставу 1945 р. вже згадуваний мистецтвоз-

навець А. Гозенпуд [2, 4]. Але поряд із схвальними відгуками рецензент не утримується і від критики. Він пише: “До недоліків треба віднести мало цікаве розв’язання останнього акту (повстання народу та смерть Лілеї), а також уповільненість дивертисменту “Суд Париса” [...]. Не дуже органічно виявилася в лібрето тема русалок, введена як видно для того, щоб обґрунтувати появу фантастики. Про це не можна не пошкодувати, бо вся сцена у русалок стає додатком до основної дії, в той час як для молодого Шевченка світ русалок – один з основних аспектів показу сумної жіночої долі...” [2, 4].

Підкреслимо, що одночасно з Г. Березовою на одеській (1945), львівській (1946) та донецькій (1947) балетній сценах особливий стиль українського народно-сценічного танцю створили у класичній балетній виставі “Лілея” балетмейстери В. Вронський та А. Гірман. Їхні спектаклі відрізнялися власними емоційними барвами та психологічним трактуванням. Зокрема, Вронський спромігся відійти від побутових подробиць і зосередитися на узагальнені хореографічній лексики. Услід за Березовою, він розвинув чоловічий танець, наситив його оригінальним національним колоритом.

1956 р. Вронський поставив “Лілею” в Києві. Порівняно з попередньою редакцією балетмейстер ще більше розширив спектр виражальних засобів з метою влучнішої драматизації конфлікту, поглибив побудову розгорнутих масових сцен, детальніше розробив хореографічні лейттеми шевченківських образів. Надавши подіям характер підкресленого драматизму, динамізувавши дію, він звернув особливу увагу на створення узагальненого образу народу.

1976 р. до музики К. Данькевича звернувся балетмейстер Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка А. Шекера. На жаль, за певних причин (переважна більшість відгуків на виставу мала відверто негативний характер) спектакль недовго затримався у репертуарі театру.

Оригінальну версію балету було представлено 2002 р. на сцені Одеського ДАТОБ. Її автором став балетмейстер В. Трощенко, який зробив героєм своєї вистави самого Тараса Шевченка, а основні епізоди з його біографії поєднав з долями односельців – Лілеї і Степана. Балет задумувався авторами як “вернісаж життєво важливих для Художника подій” [7]. У лібрето було покладено загальнолюдську тему протиріччя між особистістю художника та дійсністю, що його оточує. “Балет не претендує на історичний показ подій, – коментували творці головну ідею вистави, – а навпаки, дає можливість глядачеві співпереживати тому, що відбувається, і брати участь у подіях, що їх нам пропонує художник Тарас Шевченко через створені ним образи Лілеї та Степана” [7].

2003 р. балет “Лілея” було відновлено на київській сцені у постановці балетмейстера В. Ковтуна. Постановник оновив оригінальне лібрето В. Чаговця, зробивши у центрі уваги глядача лірико-драматичну лінію кохання головних героїв. Істотних змін зазнала й партитура К. Данькевича, з якої Ковтун вилучив окремі номери, але натомість використав інші музичні твори композитора (наприклад, фрагменти з симфонічної поеми “Тарас Шевченко”); музичну композицію уклав провідний диригент вистави – О. Баклан. До оформлення спектаклю було залучено відомих театральних художників В. Окунева та І. Пресс [6, с. 105]. Наголосимо, що й сьогодні у музичній й хореографічній редакціях О. Баклана – В. Ковтуна “Лілея” К. Данькевича продовжує жити на сцені Національної опери України. У виставі зайняті такі відомі українські виконавці як О. Кіф’як, Н. Лабезникова, Т. Льозова, О. Голиця Д. Недак, С. Сидорський, А. Гура, М. Сухоруков, М. Мотков, О. Шаповал тощо.

Підсумовуючи викладений матеріал, наголосимо на таких висновках:

1. Аналіз наукових джерел довів, що історія створення балету “Лілея” неодноразово обговорювалися у монографіях та наукових публікаціях вітчизняних театрознавців. Водночас до наукового обігу автором даної публікації введено маловідомі рецензії на прем’єру балету “Лілея” 1940, 1945 рр., що належали перу радянських мистецтвознавців О. Гриновича, О. Гозенпуда, В. Голубова.

2. Вперше до втілення образів шевченківської поезії на балетній сцені звернулися балетмейстер Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка Г. Березова (1940) та хореограф-експериментатор Львівського ДАТОБ Є. Вігільов (1941). У другій половині 1940-х рр. балет “Лілея” К. Данькевича можна було побачити на сценах Києва та Одеси (1945), Львова (1946) та Донецька (1947) у редакціях Г. Березової, В. Вронського та А. Гірмана. Наступні редакції “Лілеї” – 1956-го та 1973 рр., було здійснено на київській сцені В. Вронським та А. Шекерою.

3. Особливості хореографічних редакцій балету “Лілея”, здійснених на початку 2000-х рр. В. Трощенко та В. Ковтуном полягають, з одного боку – у сценічній довершеності та академічності виконання, з іншого – у новаторському трактуванні відомого лібрето В. Чаговця.

Звісно, аналіз редакцій балету “Лілея”, здійснених впродовж ХХ–ХХІ ст., не може обмежуватися лише даною публікацією і вимагає докладнішої дослідницької уваги з подальшим викладенням здобутих результатів у фахових виданнях з історії вітчизняного та світового балету.

Література

1. Білаш П. “Лілея” – нев’яуча квітка / П. Білаш // Музика. – 1994. – №2. – С. 4–5.
2. Володько В. Роль класичного танцю у створенні українського національного балету (до сторіччя з дня народження заслуженої артистки України Г.О. Березової) / В. Володько // Мистецтвознавчі записки. – 2009. – № 16. – С. 286–292.
3. Гозенпуд А. “Лілея” / А. Гозенпуд // Радянська Україна. – 1945. – 24 червня. – С. 4.
4. Гозенпуд А. Новый украинский балет: премьера балета “Лилея” в Киевском театре оперы и балета имени Т. Шевченко / А. Гозенпуд // Правда. – 1940. – 4 октября. – С. 4.
5. Гринович О. Балет “Лілея” / О. Гринович // Вільна Україна. – 1941. – 10 червня. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/52945>
6. Дегтяр О. Творча діяльність Галини Березової: історіографія та джерельна база / О. Дегтяр // Питання культурології. – 2013. – Вип. 29. – С. 183–187.
7. Загайкевич М. Драматургія балету / М. Загайкевич. – Київ: Наукова думка, 1978. – 258 с.

8. Загайкевич М. Українська балетна музика / М. Загайкевич. – Київ: Наукова думка, 1969. – 230 с.
9. Коваленко Є. Балет “Лілея” К. Данькевича як взірць хореографічної інтерпретації Шевченкової творчості / Є. Коваленко // Культурологічна думка: Зб. наук. праць. – Київ: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2014. – № 7. – С. 19–26.
10. Коваленко Є. Хореографічна інтерпретація Шевченкової “Лілеї” в балеті Костянтина Данькевича (постановки В. Вронського, В. Ковтуна, В. Трошенка) / Є. Коваленко // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. праць. – Вип. 13 / [голов. ред. Г. Скрипник]; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Рильського. – Київ, 2013. – С. 104–110.
11. “Лілея или Вернисаж Т.Г. Шевченко” // Rock Shop. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rockshop.te.net.ua/lileya/lileya.html>
12. Олейник, М. Облегченный вариант / М. Олейник // День. – 2003. – 9 июля. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/article/taym-aut/lileya-oblegchennyu-variant>
13. Потапов В. Шевченко в балете / В. Потапов // Советское искусство. – 1940. – 28 сентября. – С. 3.
14. Пустова Е. Вахтанг Вронський: грані творчості / Е. Пустова // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. – Вип. 86: Історія в особистостях: Зб. статей / ред. упоряд. М. Скорик. – Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2013. – С. 153–167.
15. Семенова Н. Генеза та розвиток українських національних балетних вистав у першій половині ХХ століття / Н. Семенова // Проблеми розвитку сучасного хореографічного мистецтва та шляхи їх вирішення: матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф., 17-18 листопада 2011 р. / М-во культури України, Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. – Луганськ, 2011. – С. 115–120.
16. Станишевський Ю. Украинский балетный театр: история и современность / Ю. Станишевский. – Киев: Музыкальная Украина, 2008. – 411 с.
17. Станишевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії / Ю. Станишевський. – Київ: Музична Україна, 2003. – 440 с.
18. Станишевський Ю. Національний академічний театр опери та балету України ім. Тараса Шевченка: історія і сучасність / Ю. Станишевський. – Київ: Музична Україна, 2002. – 735 с.
19. Щербак О. “Нев’януха квітка” українського балету (“Лілея”): Шевченкові смисли образів і сценічна доля вистав / О. Щербак // Українознавчий альманах. – 2013. – Вип. 12. – С. 89–92.
20. Захарова В. Жіночі образи в балеті як форма художнього мислення. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2017. № 1. К.: Мілениум. С.170-174

References

1. Bilash P. (1994). "Lilly"- The unfolding flower. *Musica*, 2,4–5 [in Ukrainian].
2. Volodko V. (2009). The role of ballet in the creation of the Ukrainian national ballet (to the 100th birthday of Galina Berezova), *Mistectvoznavchi zapiski*, 16, 286-292 [in Ukrainian].
3. Gozenpud A. (1945 June 24). "Lilly", *Radyanska Ukraina*, 4 [in Ukrainian].
4. Gozenpud A. (1940 October 4). *New Ukrainian ballet: premiere of the ballet "Lilly" at the Kiev national opera and ballet theatre, Pravda*, 4 [in Ukrainian].
5. Grynovich O. (1941 June 10). Ballet "Lilly". *Vilna Ukraine*. Retrieved from <http://zbruc.eu/node/52945>.
6. Degtyar O. (2013). Creative activity of Galina Berezova : historiography and resources. *Putannya culturologoya*, 29, 183 – 187 [in Ukrainian].
7. Zagaykevich M. (1978). *Drama of ballet*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
8. Zagaykevich M. (1969). *Ukrainian ballet music*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
9. Kovalenko, E. (2014). Ballet "Lilly" by K.Dankevich as an example of the choreographic interpretation of Shvchenko poetry. *Culturologichna dumka, collection of scientific works. Kyiv institute of culturology of the national academy of arts in Ukraine* 7, 19 -26 [in Ukrainian].
10. Kovalenko, E. (2013) *Choreographic interpretation of Shevchenkos' "Lilly" in ballet of Kostyantyn Dankevych(performances of Vronskiy, Kovtun, Troshenko) Ukrain's'ke mystectvoznavstvo materialy, doslidjennya, rezenzii. Collection of scientific works publication, 13 / NAN IMFE n. a. Rytskyi, Kyiv, 104-110 [in Ukrainian].*
11. "Lilly or the Vernissage of T. Shevchenko". *Rock Shop*. Retrieved from <http://rockshop.te.ua/lileya/lileya.html>.
12. Oleynic M. (2003, July 9). *Easiest variant*. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/ru/article/taym-aut/lileya-oblegchennyu-variant>.
13. Potapov V. (1940, September 28). *Shevchenko in ballet, Sovetskoe isskustvo* [in Russian].
14. Pustova E. (2013). *Vachtang Vronsky: sides of the art, Naukovyi visnik nazionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrainy imeni Chaikovskogo. History in personalities, collection of articles. Editor Skoryk. – Kyiv NMAU n.a. Chaikovskiy, 86, 153-167 [in Ukrainian].*
15. Semenova N. (2011 *Genesis and development of the Ukrainian national ballet performances in the first part of the 20th century) Problemy rozvitku suchasnogo ukrainskogo mystectva ta shlyahy vyrishennya materialy II Vseukrainskoi naukovo-practychnoi konferencii, Ministry of Culure of Ukraine, (pp. 115- 120). Lugansk national university of culture and art. Lugansk [in Ukrainian].*
16. Stanishevsky Y. (2008). *Ukrainian ballet theater: history and our days*. Kyiv: Muzykalnaya Ukraina [in Ukrainian].
17. Stanishevsky Y. (2003). *Ukrainian ballet theater: 225 years of history*. Kyiv: Muzykalnaya Ukraina [in Ukrainian].
18. Stanishevsky Y. (2002). *National academic opera and ballet theater: history and our days*. Kyiv: Muzykalnaya Ukraina [in Ukrainian].
19. Sherbakova O. (2013). "Unfolding flower" of the Ukrainian ballet (" Lilly") : senses of images and stage destination of ballets. *Ukrainoznavchyi almanah*, 12, 89 -92 [in Ukrainian].
20. Zakharova, V. (2017). *Female images in the ballet as a form of artistic thinking. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv Kyiv: Millennium, 1, 170-174 [in Ukrainian].*

Стаття надійшла до редакції 20.12.2017 р.